

22 OKTOBER 1960

Op dinsdag de 18de oktober komt dagblad *De Waarheid* (het orgaan van de Communistische Partij Nederland) met onthullingen over het 'A-bom-onderzoek' in Amsterdam en het oorlogsverleden van prof. Kistemaker. Kistemaker leidt het ultracentrifuge project in de gebouwen van de FOM (Fundamenteel Onderzoek der Materie) aan de Kruislaan in Amsterdam-Oost. Het ultracentrifuge onderzoek naar verrijking van uranium zal (later) uitmonden in Urenco, een samenwerkingsverband tussen Groot-Brittannië, (West-) Duitsland en Nederland. Kistemaker wordt hierin beticht tijdens de oorlog voor het Duitse Cellastic te hebben gewerkt en nog steeds samen te werken met Duitse (oud) nazi's aan onderzoek (ontwikkeld in WOII) dat de grondstof (uranium-235) produceert voor de atoombom, "gewenst door de Duitse revanchisten". De dagen daarna zijn er in *De Waarheid* steeds 'nieuwe' onthullingen over de "Duitse revanchisten die in Amsterdam aan hun atoombom werken". Op het huis van Kistemaker en in de buurt van het laboratorium worden leuzen geschilderd en in de buurt folders uitgedeeld.

Op deze zaterdag begint op een tweetal pleinen in Amsterdam-Oost een eerste betoging naar het Nikhef (FOM) aan de Kruislaan. Honderden mensen nemen er aan deel. De politie grijpt in en neemt spandoeken en borden in beslag, maar "de vastberaden demonstranten wijken niet", aldus *De Waarheid*.

29 OKTOBER 1960

Na een week van nieuwe 'onthullingen' en koude oorlog retoriek in *De Waarheid* vindt er opnieuw een

demonstratie van honderden mensen plaats naar het laboratorium aan de Kruislaan dat echter met prikkeldraad hermetisch afgesloten is.

Enkele dagen later geeft de CPN een brochure uit over het oorlogsverleden van Kistemaker en het onderzoek: "*Kistemaker en de Duitse A-bom*". De affaire en publicaties worden door de rest van de media vrijwel volledig doodgezwegen en afgedaan als 'communistische propaganda' in de

hoogtijdagen van de Koude Oorlog. Pas later, in 1971, als het boek van Wim Klinkenberg verschijnt (*De ultracentrifuge 1937-1970. Hitlers bom voor Strauss?*), hoort het niet-communistische deel van Nederland over het (om het netjes te zeggen) onduidelijke oorlogsverleden van 'de vader van de Nederlandse kernenergie'.

5 NOVEMBER 1960

Tientallen

"Amsterdamse mannen en vrouwen, onder wie vele jongeren" besluiten "spontaan" de drukke Swinkelstraat in Amsterdam-Oost te blokkeren. Het gebeurt tijdens de derde demonstratie tegen Kistemaker's plannen nu onder het motto: 'Geen hulp aan de

Duitse Wehrmacht' Automobilisten zijn boos, maar, aldus *De Waarheid* "toen zij echter de aard van de stagnatie ontdekten, wijzigde hun oordeel". Na een kwartier scanderen 'Stopt A-bom-proeven aan de Kruislaan' wordt de blokkade opgeheven.

26 NOVEMBER 1960

In Amsterdam demonstreren duizenden onder het motto: 'Voor een Atoomvrij Nederland - Geen hulp aan Duitse Revanchisten.' Het is het slot van de CPN campagne rond Prof. Kistemaker die bij FOM onderzoek doet naar het verrijken van uranium in samenwerking met (of in opdracht van?) Duitse bedrijven. Al een maand lang wordt Kistemaker fel op z'n huid gezeten door de CPN en enkele dagen daarvoor had hij gepoogd het fototoestel afhandig te maken van een fotograaf van het communistische dagblad *De Waarheid*.

Hoewel de CPN deze acties niet als verzet tegen kernenergie ziet, zijn ze dat natuurlijk wel en tonen goed de verbinding aan tussen het militaire en het civiele gebruik van kernenergie. Het vreemde is dat de CPN zich pas eind jaren zeventig principieel tegen kernenergie uitsprekt. Deze acties (en ook die tegen de kweekreactor Kalkar jaren later waarin de CPN ook erg actief was) zijn vooral gericht tegen het mogelijk worden van de Duitse atoombom, omdat Duitsland door verrijking en kweekreactoren de beschikking krijgt over de grondstoffen voor kernwapens.

Amsterdam demonstreert zaterdagmiddag

Geen hulp aan Duitse revanchisten

Voor een atoomvrij Nederland — Eenheid van ons volk
voor de vrede — Eenheid van socialisten en communisten
tegen de oorlog

Aanvang demonstratie 3 uur, Sarphatipark

Spreker: LEEN SEEGERS, voorzitter raadsfractie CPN

Slotmeeting op het Javaplein — Spr.: HARRY VERHEIJ,
plv. alg. secr. van de C.P.N.

Koopt allen de deelnemersbewijzen!

De Waarheid, 23-11-1960

29 NOVEMBER 1960

In de omgeving van het Natuurkundig lab in Amsterdam is het onrustig als studenten proberen een lezing van Kistemaker proberen te verhinderen. De toegangsdeur wordt geblokkeerd en later verschansen zo'n 25 studenten zich in de zaal waar de lezing gehouden moet worden. Als de politie binnendringt ontstaat er een schermutseling waarbij een agent zich in het ziekenhuis moet laten behandelen. Ook 's avonds hebben studenten "en opgeschoten jongelui", aldus de niet-communistische pers, "enige tijd voor de ingang samengeschoold."